

КАКО ДО МЕЃУНАРОДЕН БРЕНД 3

Јагнешкото месо е признато како еден од главните производи за извоз од македонскиот земјоделски сектор. А, тој сектор има можност да се прошири. Со оглед на долгата традиција на овчарството и домашното производство на овчо сирење, кластерот е уверен дека една извозна стратегија заснована врз доволен број информации, изградена врз воспоставени врски меѓу компаниите и со нив поврзаните здруженија, ќе обезбеди стабилни и растечки приходи за овој витален сектор на македонското земјоделство.

Пишува:
Рената МАТЕСКА

Во Република Македонија одгледувањето овци има долга традиција, но во споредба со минатото и денес оваа гранка како да забележува латентно изумирање. Според податоците со кои располагаат одгледувачите на овци, во државава моментно има околу 600.000 грла, од кои само 200.000 се стационарни во западниот дел на земјава, каде што се евидентирани 500 фармери и каде има околу 100.000 јагниња. Ни оддалеку не е како што беше во минатото, кога за македонското јагне надалеку се знаеше, а да не зборуваме за овчото сирење и кашкавал. Дали денес е срамно да се биде овчар на македонските планини, далеку од градската врева и од стресовите? Дали тоа е премногу мачна дејност, која воедно е и неисплатлива? Дали е тежок пласманот на јагнето и на овчото сирење? Кои и да се причините, сепак постојат и одредени напори за да заживее оваа стара дејност. Од страна на МЦА пред извесно време беше промовиран Кластерот за јагнешко месо и овчо сирење, во кој членуваат речиси сите субјекти од државава, засегнати со оваа дејност.

Останува прашањето дали сè ќе профункционира како што треба и дали од овчарството можеме да направиме престижна и профитабилна дејност? Ироничен е и пода-

ИСТОРИЈАТ И ПЕРСПЕКТИВИ
ИЗВЕШТАЈ НА ПРОЕКТОТ "МАМА" НА LAND O' LAKES

Македонското овчарство има традиција од стотици години. Кај македонскиот народ е распространето одгледувањето овци повеќе од другиот вид добиток, токму поради соодветните климатски услови и топографијата. Македонија се наоѓа во центарот на Балканот, а повеќе од 50 отсто од земјоделското подрачје (околу 660.000 хектари) се високопланински пасишта, често во суви подрачја во кои не може да се одгледува добиточна храна. Пасиштата, заедно со 55.000 хектари ливади, претставуваат голем ресурс за развојот на овчарството. Оттаму, во регионот на Балканот, нашата држава е меѓу водечките производители на овци и на производи од нив. Некогаш во стадата имало 2,5 милиони овци, но во поново време таа бројка е околу 700.000.

Стадата овци се одгледуваат во еколошки чисти природни зони. Овчарството е традиционална вештина на руралното население, а овците даваат висококвалитетно млеко и месо. Покрај тоа, овците кожи се барани во штаварниците и во индустријата на производи од кожа. Овците даваат и волна, но таа не постигнува висока вредност за овчарството на Македонија. Млекото се преработува во неколку специјалитети - меко бело овчо сирење (МБОС), овчи кашкавал, кисело млеко, и сириште - а МБОС е најпопуларното од нив. Многу добар производ е и младото јагнешко месо. Јагнешкото месо и МБОС ја одразуваат традицијата и вештините на овчарите. Производите се со вкус кој се цени како на домашниот така и на странскиот пазар, а денес речиси 900.000 овци даваат околу 900.000 јагниња (за домашниот пазар и за извоз), и 40.000 тони млеко, од кое главно се прави меко бело овчо сирење.

Македонија има традиција на производство на јагнешко месо за извоз, а на пазарите на некои земји од ЕУ има побарувачка за висококвалитетно месо. Во изминатите дваесет години, со исклучок на годините на ембаргото од ЕУ, повеќе од 80 отсто од јагнешкото месо произведено во Македонија е продадено на пазарот на ЕУ, главно, во Италија. Јагнешкото месо е признато како еден од главните производи за извоз од македонскиот земјоделски сектор. А, тој сектор има можност да се проширува.

токт дека иако во државава се соочуваме со голема невработеност, сепак е мал бројот на оние кои би прифатиле да чуваат и да одгледуваат овци, без оглед која и да е работувачката од тоа!

ПЛАНОВИ

Во плановите на "Здружение на одгледувачи на овци од Западна Македонија" за 2005 година се забележани повеќе активности.

Тие се фокусирани на: продолжување на едукацијата за зголемување на квалитетот на производство, менаџментот на фармата и оспособување на Здружението за осамостојување; зацврстување на кластерот за сирење и овчо месо; оспособување и трансформација на Здружението на повисока форма на организација (кооператива, акционерско друштво, друштво со ограничена одговорност...).

А МАКЕДОНСКИТЕ ОВЧИ ПРОИЗВОДИ

Исто така, имаат зацртано да ја зголемат соработката со странските невладини организации, како што се: USAID, Land O' Lakes, MCA, S-farm, CSHI, GTZ, FAO, IFAD, SIDA, Peace Corps, и др.; отворање курс за англиски јазик од страна на Peace Corps; зголемување на соработката со локални невладини организации, како ФФМ; зголемување на соработката со владините институции како Министерството за земјоделство, Институтот за земјоделство, Земјоделскиот факултет и организирање на Саемот на сирење од страна на регионалното здружение. Би било продуктивно доколку се реализираат барем дел од наведените активности.

Регионалното здружение "Здружение на одгледувачи на овци на Западна Македонија" е формирано во 2000 година и вклучува седум градови: Тетово, Гостивар, Дебар, Кичево, Струга, Брод и Крушево, со околу 500 членови. Секоја втора година се спроведуваат нови избори и се избираат нов Управен и Надгледувачки одбор, со ротационен систем.

Раководството има 21 член, со по три претставници од секое здружение.

"Во рамките на нашите можности правиме напори да го надминеме проблемот околу пласманот на овчото сирење. Покрај поддршката која ја добиваме од МЦА за наоѓање нови пазари и за истражување на внатрешни-

от пазар, можни приоритети гледаме во обележувањето на добитокот, со што ќе станеме конкурентни за пазарот од ЕУ, кој бара само квалитет и стандарди. Членовите на Здружението се освестија и сфатија дека не треба да очекуваме проблемите да ни ги решава државата, туку треба сами да ги надминеме и профитабилно да функционираме. Од страна на неколку организации се прават истражувања и се откриваат можностите за подобар пласман на нашите производи. Согласно нашите планови треба да се направат подготовки за првиот контингент на 1.500 јагниња за 2006 година", ни рекоа од "Регионалното здружение на одгледувачи на овци од Западна Македонија".

Со исти т.е. со слични проблеми се соочуваат и одгледувачите на овци од другите краишта на државата.

КЛАСТЕР

Со членство од повеќе од 30 претставници на овчарите, млекарниците, кланиците, логистичката поддршка, образованието, владините служби и министерствата, Кластерот за јагнешко месо и сирење го зголемува извозот на висококвалитетни македонски производи, вклучувајќи го сирењето од врвен квалитет и кашкавали кои освоиле високи награди за квалитет.

Пред неколку месеци Кластерот за јагнешко месо и сирење ја одржа својата прва средба на цел Кластер, на која присуствуваа повеќе од 60 лица, меѓу кои партнери-донатори, локални даватели на деловни услуги и сродни проекти. Средбата претставуваше кулминација на двомесечната серија состаноци на работните групи, кои се фокусираа на истражувањето на пазарните можности и делотворноста на Кластерот. На неа беа изнесени и првите резултати од истражувањето на пазарот, спроведено на

влезните точки за пазарот на Северна Америка, каде што се вклучени Њујорк, Бостон, Чикаго и Торонто. Како резултат на тоа, Кластерот целосно ја поддржа идејата во јули да се присуствува на Меѓународниот саем за прехранбени производи, најголем настан од овој вид во светот, кој се одржува во Њујорк.

МЦА работи со Кластерот на јакнењето на оваа поврзаност, преку истражувања на пазарот, подобро меѓународно реноме на македонските производи и подобрување на работната ефективност на членовите на Кластерот, со примена на меѓународно признати стандарди.

Во нивните активности и иницијативи се вбројуваат: истражување на можностите за пласман на јагнето; истражување на можностите за пласман на сирењето; делотворност на Кластерот; истражување на пазарот за продажба на македонското сирење на пазарите во Северна Америка; подобрување на пазарната поставеност во една од земјите во ЕУ; стратегија за изложување на меѓународни саеми; создавање меѓународен имиџ (бренд) за македонските овчи производи; подобрување на пакувањето и подигнување на стандардите и заштитата на географското потекло.

ПОТЕНЦИЈАЛ

Кластерот е уверен дека македонското јагнешко месо и сирење се уникатни производи и дека имаат потенцијал за глобалните пазари. Со оглед на нивните анализи и истражувања е утврдено дека постои мала група фирми кои имаат производи подготвени за извоз. Добиеното искуство од овој Кластер ќе биде применливо и за другите во секторот за производство на прехранбени производи и пијалаци во Македонија, односно ако во овој сектор може да се поттикне конкурентноста, тогаш тоа ќе биде можно и во дру-

гите сектори. Освен тоа, членовите на Кластерот имаат искуство во соработката во нивните здруженија, а тој има потенцијал економски да ги стимулира руралните заедници.

Во денешната глобална економија, Кластерот нема да создава богатство ако е премногу зависен од своите основни фактори, какви што се, добрите пасишта или добрата обработлива земја, близината на пазарите, или традицијата на одгледување овци. Кластерот се стреми да создаде уникатни производи втемелени врз сознанија, кои ќе бидат конкурентни на светските пазари.

Кон крајот на февруари 2003 година Кластерот за јагнешко месо и овчо сирење се пријави за еден од петте кластери, кои ќе добиваат фокусирана поддршка од МЦА. Врз основа на пријавата од Кластерот, МЦА ги одбра јагнешкото месо и овчото сирење да станат

еден од петте столбови кои ќе ја заживуваат македонската економија. МЦА ќе работи со Кластерот на изградување и на реализација на стратегија со која овој сектор ќе стане глобално конкурентен. Кластерот има силни основи за иден развој. Советот на водачите на Кластерот согледува колку е важно да се изгради стратегија врз основа на собраните сознанија за пазарот и какви предности носи заедничкото дејствување. Претпријатијата во Кластерот сега веќе реализираат акционен план, со кој ќе ги зголемат извозот и конкурентноста.